

NUORTEN KIRJOJA N:o 2

J. H. ERKKO

NUORTEN RUNOJA

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

KUOPIOSSA,
OSAKEYHTIÖ KUOPION UDESSA KIRJAPAINOSSA, 1903.

Esilause

Lapsia ja nuorempaa nuorisoa varten ei tietääksemme tähän asti alkuperäistä suomenkielistä runoutta ole eri vihkoina julkaistu, vaikka sitä sivistyneissä perheissä joskus kuulee kaittavan. Onhan koti ihanteellisen mielen edullisin taimilava ja runous se taidelaji, joka syvimmin nuoren mielen aate- ja tunne-elämää virittää, sitä luonnolle ja elämälle avaa. Koulu, monien oppiainetten ahdingossa, kovin niukasti kotimaista runoutta tarjoaa. Mistä sitten itäisi rakkaus kotimaahan ja omaan kansaperheeseen, kaikkeen siihen omintakeiseen, mikä meitä kokoisi ja keskittäisi? Koti tästälähin ahertakoon enemmän, ettemme haihtuisi ja häviäisi.

Nämä ajatukset aiheuttivat kirjoittajan poimimaan teoksistansa tämän pienen valikoiman varhempia sekä aivan nykyisiäkin runojansa.

Onko näillä menekkiä? Kannattaako julkaista jatkoa? — Vastatkoon nuori lukijakunta.

Tuusula, 12 p. lokak. 1903.

J. H. E.

Nyt mä laulan

Nyt mä laulan! kuunnelkaatte,
kuunnelkaatte kummallista! —
Täss' on seinät särkynehet,
katot maahan murtunehet,
lattiat lovistunehet,
rikki ruudut ikkunoista:
Laulan seinät seisomahan,
katon päälle kaartamahan,
laulan lattian lujimman,
ruudut ikkunan ihanat. —
Viel' on seinät siivotonna,
katto noen karvallisna,
lattia lakaisematta,
puuttuu peite ikkunoilta:
Seinät laulan loistaviksi,
katon kullan kiiltäväksi,
laulan silkit lattialle,
taivon ikkunan etehen.

Vielä laulan pitkän pöydän,
siihen peiton purppuraisen,
siihen kukkaset koreat,
kaunehimmat luonnon kaiken;

siihen mettä maljat täynnä
mehuisinta, makuisinta,
mit' on luonto lypsunnä,
antanunna äidin rinta.

Vielä laulan lempilinnut:
sulhon sorjan, neidon nuoren.
Kuvastinna katto heille,
seinät loistavat sulona,
leikiksensä lattiainen,
heille ikkunat iloksi,
pöytä kaunis kunniaksi.
Kukkia min katselevat,
senpä taivon enkeliä;
minkä mettä maistelevat,
senp' on autuus sielussansa.

Perheen jouluhartaus

Tervakset takassa loimotteli,
juhlapöydäll' loisti kynttiläinen,
takan ympär' istui perheväki,
äsken noussut atrialta. Lapset
kulta-oljill' iloisesti leikki,
iloisesti muistoks ilon tuojan.

Katkaisipa sävel lapsileikin:
Perhe veisull' alkoi ylevällä

ylistellä juhlan sankaria;
autuaasti sointui sävelvirrat
leimuavan liekin ympärillä.

Juhlavirren kuminakin taukos,
niinkuin koski lampehen laseikse
kuulemahan hongikon humua:
Perhe-vanhin äänell' arvoisalla
pöydän äärell' luki raamatusta
jaloimmasta Isän armotyöstä.

Kiitokset ja rukouspa päätti
vanhuksen vakavan palveluksen.

Äiti nyt kuus-vuotiasta lasta
lauluhun kehoitti kunniaksi
jumal-lapsen, valon ruhtinahan.
Niinkuin kukkareunuksinen virta,
kulta-aaloin heleästi helkkyy,
puhdistellen juuret rantapuiden, —
niinpä lapsen viattoman veisu
virvoitusta valoi kuulijoihin:
Vavahteli huulet vanhojenkin,
silmät kiilsi kyynelkarpaloina,
rauhanvilja solui sydämiin,
rauhanvilja, joulun jalo lahja.

Lapsi lakkas. Äänetönnä perhe
tunsi, mit' ei kertoella tainnut: —
povessansa tunsi jumaluuden.

Kotoinen sydän

Mä sydänt' etsin sieltä, täältä,
maan, mustan multapallon, päältä,
vaan silkin, kultakuoren alta
en löydä vertaa maailmalta,
sydämen vertaa kotoisen.

Kotoni köyh' on mökki vainen,
salossa Suomen seisovainen.
Vaan matalan sen orren alta
petäjä maistuu maireemmalta
kuin voit ja vehnät vierahan.

Siell' äidin ääni hellän soiva
on omantunnon rauhan hoiva,
ja isän sana, lemmen laki,
paremmin tuntoon tiensä haki
kuin runne vitsan vierahan.

Jos erhetyn — kun paljon puuttuu —
maailma mulle tiuskoo, suuttuu;
vaan kotonani armas nainen
on kaikki anteeks antavainen,
hän sylhinsä sulkee mun.

Kun väsyn, ken niin virvoittaisi,
jos kotimökk' ei aukeaisi?
Ken sairasna ja murhemiellä

niin ohjais uskon, toivon tiellä,
jos kodin sydän auk' ei ois?

Sydäntä etsin sieltä, täältä,
maan, mustan multapallon, päältä,
vaan silkin, kultakuoren alta
en löydä vertaa maailmalta,
sydämen vertaa kotoisen.

Jouluaatto

No onko tullut kesä
nyt talven keskellen?
Ja laitetaanko pesä
myös pikkulinnuillen?

Jo kuusi kynttilöitä
on käynyt kukkimaan,
pimeitä talven öitä
näin ehkä valaistaan.

Ja vanhakin nyt nuortuu
kuin lapsi leikkimään.
Ja koukkuselkä suortuu —
niin kaikk' on mielissään.

Ja hyvä, lämmin, hellä
on mieli jokaisen:
Oi jospa ihmisellä
ois joulu ainainen!

1883.

Joulutähti

Taivaalla muinen tähti kiilsi,
kuningas tähtiparvien.
Sen sydänt' usein murhe viilsi,
nähdessä vaivat ihmisten;
ja surren synkeyttä maan
hän jätti riemun ylhäisen
ja astui maata loistamaan.

Majaanpa pieneen tähti ensin
valonsa pyhän vuodatti;
siit' ympär' ihmiskunnan lensi,
sydämet, mielet lämmitti.
Hän kuoleman ja varjoin maan
elämän maaksi kirkasti,
ja rauhan toi sit' asumaan.

Tuo tähti synkeästä yöstä
valoisan armopäivän loi,
ja ihmissielut harhatyöstä
totuuden tielle viedä voi.

Hän, taivahinen kirkkaus,
joul'-aamuhun tuon valon toi,
on *maan ja taivaan valkeus.*

Perholleni

Perhoseni, hetki lennä,
tuulten halki koita mennä.
Vaikka seuraat tunnelmoita,
aina etsiä tok' koita
valon puolta.
Pidä huolta,
ettei eksy silmistäsi
ystäväsi:
valon luoma kukkanen —
ole päivänperhonen!

¹²/₁₁ 98.

Pikku Paavolle

Kuuleppas nyt, pieni Paavo!
Kun sinä marssit maailmaan,
elä sinä muilta paljon toivo,
vaadi itseltäsi vaan.

Minkä itseltäsi vaadit,
itse myös sen teet ja laadit.
Itse keksiä voit viisin,
kuinka laitat paratiisin,
jossa hunajaa ja voita
virrat, kosket kohisee,
omenoita, rusinoita
puut ja pensaat putoilee.
Ja jos voit, niin kutsu vaan
sinne linnut laulamaan;
kutsu naapurista Matit,
ulkomailta marakatit,
tytön tyngät, pojat pienet,
punaposket karpässienet.
Kutsu kansaa uutterata
vaikka kokonainen sata!
Sitte ynnä leikitte,
mansikoita poimitte.

Mut ei ole mahdotonta
katkeraakin marjaa monta.
Jos on kylmää, pimeää,
kutsu kuu ja päivä sinne,
niin on valoa jos minne,
tähdet näyttää kynttilää.

Sitte hyvää, makeata
yrттitarhastasi maista;
köyhillekin puuropata
keitä, sairas raukkaa muista.
Eero, Eljas, Martti, ne
muista myös ja kestitse.
Hyvin hoida vieraitasi,

onhan pojat veikkojasi,
siskojasi tyttölapset,
helmisilmät, pitkähapset.
Mutta ennen muita anna
vanhemmille parhaat palat,
kukkasaaret, kultakalat,
ilo isänmaalles kannan!

Vaan jos toivot onnenmurut,
kestä myöskin suuret surut.
Ensin kasva mieheksi,
että pystyt töihisi!

²⁵/₁ 1901.

Päivänpoika

Kuusvuotiselle Eljakselle

Tunnetko sinä, Eljas poika,
millainen on päivänpoika? —
Uljas, rohkea ja nuori,
sen on linna kultavuori.
Sieltä matkahan se lähti,
saattajana aamutähti,
lakkaamatta tehden työtä,
hävittää se mustaa yötä;
silmät säihkyvät kuin palo,
muoto muuten puhdas, jalo.
Kevät-aamusin se varhain
pyrki ulos maailmaan,

kaikki tahtoi kääntää parhain,
kylvi maita kukkimaan.
Yön se syyti syrjällensä,
tähdet siellä kiiluvat,
rakkaudella sydämensä
tahtoi voittaa maailmat.
Mihin käänsi silmiään,
sinne lahjoi lämmintään,
siellä elämätä kyti,
tuhansien suonet syti,
povet paisui, jäistä suli,
valo väikkyi, leimui tuli.
Köyhät, pienet, suuret suki
päivänpoika puhtoisiksi,
uusin vaattehin ne puki
kirkkahiksi, juhliviksi.
Kaikille sen paiste riitti,
sitä vanhat, nuoret kiitti.
Kuolleetkin se haudoistaan
nosti valkeuden työhön,
lähetteli valtojaan
Pohjolankin pitkään yöhön.
Suomen tahtoi kruunata
niinkuin lapsi maammonsä:
näkemähän voittoisata
lapsiensa kunniata.

Nyt sinä tunnet, Eljas poika,
millainen on Päivänpoika.
Kasva Päivänpojan parveen,
soita sitten voitonsarveen!

Enkel'-laulu

Nukutti äiti lapsosen
puun varjoon liinaliekkuhun;
suut' antoi hälle siunaten,
riens' itse töitten humuhun.

Laps' ääneti vaan nukkuikin,
kuin lintu oksall' yötähän,
ja äiti voimin ahkerin
iloisna riehui töissähän.

Nyt tuuti turvatonta se,
ken löyhytteli lehtoja;
se virren lauloi lapselle,
ken kaiutteli korpea.

Se lämpimän, se valon soi,
ken kukat aamuin aukaisee;
se suloiset unelmat toi,
ken kevätluonnon kultailee. —

Vaan sävel outo illalla,
kuin veisu, kaikui korvihin;
siit' aateltiin: »se laulua
lie lapsoselle enkelin!»

Jo päiväyt sammui. Lapsen luo
riens' äiti riemuin kukkineen:

hän syleilee, vaan — kylm' on tuo! —
tukehtui raukka ryysyilleen!

Niin: — »enkel'-laulu» äskeinen
vuoteella lapsen veisattiin:
Hän kanssa kultapäivyyen
valoisiin maihin muutettiin.

Helmi

Sairas on Helmi:
sen rusoposkien
ruusuinen seppel
kuihtunut on.

Kuoliko ruusut?
Ei — mut on enkeli
autuain maahan
kantanut ne.

Sairas on Helmi:
sen sulosilmien
on palo armas
himmeä jo.

Sammuiko liekki?
Ei — mut on enkeli

autuain maahan
kantanut sen.

Kuollut on Helmi:
sen jalo henki jo
kalpean haamun
jättänyt on.

Kuoliko Helmi?
Ei — mut on enkeli
autuain maahan
kantanut sen.

Purppuraposkin,
leimuva-silmänä
autuain maass' on
Helmeni nyt.

Helmin lähtö

Syys itki kesänⁿ lähtemistä,
vaan syksy raukan kyynelistä
ei kesä kulta huolinut —
ol' elämä sen sammunut.

Ja kesän sammussa impi,
keväistä kukkaa kaunihimpi,

pois lähti maailmasta: hän
taivaasen näkyi rientävän.

Hän iltaruskon rautessa
vaaleena lepäs vuotehessa,
ja noustess' aamuauringin
vierellään kyynelseura on.

Uus päivä katsoi kyyneleitä,
ja taivas parven enkeleitä
lähetti immen noutamaan, —
maan lapsille jäi muisto vaan.

Vaan muisto kasvoi kukkasiksi,
haudalla immen loistaviksi;
niit' ystävien kyyneleet
on illoin, aamuin kasteleet.

Pikku Ilma

Helmass' äidin, suojass' isän
pikku Ilma iloitsee,
aamupäivän, kevätkesän
riemuja hän nautitsee.

Rauhan laakso äidin helma,
jossa sadut kukoistaa,

isän polvella taas Ilma
hongan turviss' istahtaa.

Päivyt hellä hymyileepi
isän, äidin kasvoista,
joka silmä tuikkeleepi
hälle tähtivalona.

Ilman kyynelkin on armas,
kuin yön kyynel kesäisen;
raitis on se eikä karvas,
ei kuin myrskyt murheitten.

Taas kun riemuita hän saapi,
enkelitkin riemastuu,
ja ken häntä katsahtaapi,
siltä murhe surkastuu.

Taivas, ellös viekö maasta
tuota viatonta pois!
Tääll' ois monta autuasta,
monta puhdasta jos ois.

Iloitse!

Iloitse, tyttö, pilvet pois,
ja nauti elämästä!

sydämes auki luonnolle!
Juo reippautta mielelle
elämän hyörinästä.

Siks on niin kaunis maailma,
siit' että iloitsemme.
Iloa suosii Jumala,
vaan murhe pitää nurjana,
ilo on kiitoksemme.

Iloitsee päivänperhonen,
iloitsee kevätkukka.
Syy iloita on ihmisen,
elämä olkoon ikuinen
tai periköön sen hukka.

Iloa, tyyntä riemua
siis sydämeesi päästä.
Ei kevätpäivä valoa
ja lintuin riemulaulua
maan asujilta säästä.

Kun joutuu syys, niin silloinkaan
iloa elä heitä.
Se sydämeesi rauhaisaan,
kuin lampun valo varjossaan,
maan myrskysäiltä peitä.

Kun kuihtuu ruusut nuoruuden,
keväimen lyhyt laina,

sydämen ilo hiljainen,
elämän puhtaan kukkanen,
se suojaa, armas, aina!

Kun kohtaat milloin murhetta,
se kestä uljahana.
Siit' ylene taas puhtoisna,
kuin valkojoutsen aallosta,
iloisna, kirkkaampana.

Laula, tyttö!

Pieni tyttö sinisilmä,
punaposki, ruususuu,
istu tuohon polvelleni,
siin' on sulle laulupuu.

Laula mulle, laula muille,
maailmalle laulele,
ettei ennen aikojansa
sydämemme vanhene.

Laula, tyttö, ettei surra
otsaa ryppyiseksi saa,
ettei murhe mieltä murra,
toivo päivät kirkastaa.

Laula, tyttö, toukomaille
päivä kirkas paistamaan,
meihin laula rohkeutta
työhön, itseuhrantaan.

Kevättänsä lintu laulaa,
tyttö laulaa nuoruuttaan.
Suomityttö sydämensä
kullat kantaa maailmaan.

1898:

Pikku tytölle

Kun meri on laaja ja laiva yksin,
sit' aallot uhkaavat eksytyksin,
oi silloin yksikin tähtönen
sen voipi ohjata reitillen:
Sin' ollos, tyttö, se tähtönen!

Mies metsän taivalta yksin astuu
ja myrskyn pauhussa läpi kastuu,
niin pieni torppa ja tuike sen
on hälle lohdutus lämpöinen:
Ole, tyttö, tuike se herttainen!

Jos missä maailmass' istut, liikut
tai kotikoivujes alla kiikut,

niin hellän päivyen paisteena
valoa murheesen vilkuta
ja hoida maallesi kukkia!

Vaan itse toivotko palkkioita?
Oi, muista kansasi, itses voita!
Kuin sade auringon liitossa,
niin kotimaatasi virvoita,
vaan palkkaa — sit' elä odota!

²/₇ 1900.

Pettynyt etsijä

Tyttö kaunis ja korea,
hienohelmainen, sorea,
tuli tanssihin ilolla,
toivorintana remahti:
etsi sulhonsa suloa,
kaihomielin kultoansa,
etsi silmin, kuuli korvin,
kuni lintua lehosta.
Vaan ei kuullunna kähköä,
nähnyt ei hunajahuulta,
kuuli vierahan vikinän,
sävellykset oudon linnun:
murhe mielensä pimentti,
huolia herätti harmi.

Tyttö kaunis ja korea,
hienohelmainen, sorea,
läksi seurasta surulla,
kaihoten keralta joukon.

Murrettu seppeli

Tyttö tanssi nurmikolla,
päässä kukkaseppeli;
poikajoukko vainiolla
vallatonna hyppeli.

Tyttö istui nurmikolle,
nauraen ja ilkkuen;
poikajoukko ruusustolle
riensi luokse tyttösen.

Poikajoukko liehakoi: —
tyttö sepeleensä soi:
Vaan sen ruusut murtui rikki: —
tyttö vaikerti ja itki:
»Voi, mun sepeleeni, voi!»

Nyt hän nukkuu

Nyt hän vaipui vuotehelle,
huokaa — huoatkoon.
Hymy nousee huulosille,
pyhä hohde poskusille,
nukkuu — nukkukoon.

Kuu jo valaa kiehkuroihin
kiiltohelmiään:
Sielu taivaan asunnoihin,
loistaviin ja vihannoihin
lentää leikkimään.

Keveästi sydän sykkii,
rinta kohoilee;
veri soutaa, suonet tykkii,
enkel' häijyt henget lykkii,
tuonen torjuilee.

Nyt hän nukkuu; henki häilyy
lemmen lehdoissa;
mulle sydämensä säilyy,
mulle silmä kirkas päilyy
aamun koittaissa.

Raajarikkoinen

LAPSI

En isää, en äitiä auttaa voi,
miksi mun Luoja maailmaan loi?

ÄITI

(rukkinsa ääressä)

Maailman rukissa kehrättäväksi
Luoja sun tänne tuomaan läksi,
kuteheksi kultakankaaseen,
kirjavahan, riemuraittaiseen,
jota kukin kaunistella voi,
jossa kukin säveleensä soi.
Siellä soinnut ihanasti, sieltä
sinä kuulet tuhat onnenkieltä.

LAPSI

Miksi täällä täytyy kärsiä,
paljon surra, paljon itkeä?

ÄITI

Siksi että sielunkutehet
tarvitaan niin hienon hienoiset.

Cannes, 9/1 99.

Takkavalkean ääressä

Teräksellä piistä voin
iskeä liekin noin,
nünkuin silmä silmästä
iskee sydämen liekkiä.

Kipunat
polttavat
ympäriälle räiskyy:
kaikki väistyy.
Liekki syöksyy huminalla
kiukkuisalla
hormihin. —

Intokin
nuoruudessa riehuu, reuhaa,
vaarat ympäriltään peuhaa:
kohouu,
kirkastuu.

Liesi tyyntyy, talttuu;
perhe ympärille käy,
rauha vaan on, tuult' ei näy.
Näin ne raivomielet malttuu;
miehuus seuraa nuoruutta,
järjen johto hurjuutta;
näin kuin takka perheellen
vanhemmat on lapsillen:
valo, lämpö virvoittava,
karkoittava
järjen taudin tyhmyyden,
sydämen kolkon kylmyyden.
Niinpä vanhemmat

taivaan töitä auttavat,
juurkuin iltatuike on
apulainen auringon.

Katso yöhön,
kuinka valhekuvan tuolla.
ikkunaisen ulkopuolla
lieden työhön
melkein voisit verrata!
Petos välttä,
tutki lähemmältä!
Usein tyhjä valon varjo
kolkon pimeyden tarjoo,
vaikk' ens' näyttää loistoa.

Puutkin riutuu, räytyy,
niinkuin ihmis-elämä
täytyy
vanhuutehen nääntyä.
Liekki puhdas sinervä,
niinkuin senki
jalo henki,
jok' on juuri lähtevä.
Mutta raitis lämpö jää
huoneellen,
perheellen; —
miks ei siis ylevämpää
maansa ja
kansansa
sydämiin
kätke ihmishengen lyhtykin,
muuttaissaan
taivaalle loistamaan.

Laulu kuusta

Pieni tyttö Ranskanmaalla
laulun laittoi kuusta;
mandoliinilla sen soitti,
lauoi sulosuusta.

Kuu se tuota kuulosteli
Esterelvuoren yllä,
hopeoita rannan aallot
välkkyi yltäkyllä.

Tummat öljypuut sen kuuli,
kuuli pulska palmu.
Ruusu kuuli hymyhuuli,
mutta nukkui valmu . .

Sydän ruusun sykkäeli,
palmu korvaa käänsi;
kylmän kuunkin sydän raukan
syrjälleen se väänsi.

Oransit ne onnellisna
putoilivat puista,
tytön luo ne vierivätkö —
sit' en oikein muista.

Viikunakin virren kuullen
puussa puhkes auki;
vapahaksi vainottunsa
päästi ahnas hauki.

Ihmiset sit' ihmetteli,
mistä taika lähti,
mutta mulle kuiskasi sen
kirkas iltatähti:

Siinä tenho: — tyttö säihkyi
rakkauden tulta!
Silmä silmään hälle hehkui —
nuori nukkekulta.

Cannes, 24/11 98.

V. 7

Pihlaja etelässä

Kurja pihlaja, kuinka tänne
eksyit, lintuja oksillas?
Eksyit orvoilta pohjanmailta,
etkö kaivanne kotias.

Ethän suorana korkealle
nouse täällä kuin Suomessa;
valo väikkyä ja lämmin läikkyy
täällä — miksi et kohoa?

Seetri, sypressi luonas seisoo,
korkealle ne nostaa pään;
sinä mustien lintuin alla
alas lyyhistyt kyttyrään.

Kuka kukkias täällä hoivaa,
kuka marjojas maistelee?
Sua täällä ken pyhäpuunaan
kotikummulla hoitelee?

Ikivehreät kivitammet
täällä tarjovat varjoaan;
luumupuistot ja viinitarhat
suovat lapsille marjojaan.

Pyhä pihlaja, kuinka tänne
eksyit outohon maailmaan?
Unhotettuna tääll' et höysty —
kaipaat hoitoa kotimaan.

Genève, 2/9 98.

Kevätlaulu

Vihertää viljasarka
ja hyppii lammas arka
edellä paimenen,
ja vuohet vainiolla
vipeltää vallatonna
kuin hurja poikanen.

Ja tuulten kanssa pillit
viheltää: pedot villit
kavahtaa kankailta;

kaikk' ilkipeikot kuiluun
pujahtaa, kuullen huilun
sävelten sointua.

Hyvästi murhe musta!
Nyt rinnan tahrausta
kev'-aallot puhdistaa,
ja kukkain kanssa mieli
havahtuu: sydän, kieli,
kuin lintu laulahtaa.

Kukka ja lintu

Kukan ympäri
leikki lapsia,
lapset kiitteli:
kah kuin kaunista!
Kukka tuoksui vaan
eikä tauonnut,
kukka loisti vaan
eikä kuihtunut —
kuihtui vasta syksyn tultua.

Linnun ympäri
leikki lapsia,
lapset kiitteli
linnun laulua.
Lintu lauloi vaan,

eikä tauonnut,
lauloi innoissaan,
pois ei muuttanut —
muutti vasta syksyn tultua.

Kukka kaunihin
lienet, lapsonen,
lienet lintukin
laulu-lahjainen:
Kiihdy kasvamaan,
konsa hyväillään,
laula parhailtaan,
konsa kiitellään —
tauota voit syksyn tultua.

Perhosen satu

Pieni perho, lippiaäinen
kaiken talvea nukkui,
maailmast' ei välittännä,
se jos kesti tai hukkui.

Toki kevät perhosenkin
nosti, nukkuvan pienen,
riemun tunnossa se virkkoi:
»Missä kummassa lienen!»

Päivä ikkunasta paistoi,
ulos perhonen tahtoi.

Vasten ruutua se lensi —
minkä sille se mahtoi?

Seinät vahvat vartioivat,
niit' ei särkeä voinut;
yöt ja päivät kaipausta
perho parka on soinut.

Kerran iltasella lamppu
tuvan pöydälle tuotiin,
vapautta ylisteltiin,
valonmaljoja juotiin.

Perho innostuikin siitä,
ja sen hurmaus voitti!
valon lampussa hän löysi,
siihen rynnätä koitti.

Perho lampun luona liiti,
sepä vast' oli mieleen!
Mutta kiihkossa hän kiiti
aivan liekkien kieleen.

Raukan siivet korventuivat,
paloi pienosen rinta.
Kallis onkin maailmassa
valon voittojen hinta.

Kyyhkyn pojat

Kuusi suojas oksillansa
kyyhkylinnun pesää,
jossa emo poikiansa
hoiti kaiken kesää,
hoiti niinkuin äiti aivan,
näki yöt ja päivät vaivan.

Kasvoi pojat, viel' ei lennä —
kuherrusta kuultiin:
»Pakohon täst' ei nyt mennä,»
pesässä niin luultiin,
vaikka usein pesän luoksi
Kalle Villen kanssa juoksi.

»Häkkilinnut siivot noista
kyyhkysistä saisi;
oispa hauskaa kaikenmoista,
kun nuo kasvattaisi».
Vaan ei poikain päähän lennä,
mit' ois häkkiin itse mennä.

Poiss' on emo. Pienet puusta
häkkiin työnnetähän;
nähdäkkään ei saa ne kuusta —
kylään riennetähän.
Siellä kauhistuvat uutta —
rautahäkin vankeutta.

Ville, Kalle ylpeästi
voitto-riemuissansa
äidilleen nyt kiireisesti
näytti saalistansa:
»Onhan saalis kumma saatu,
äiti, huomaappas sen laatu!»

Murehtui nyt äidin mieli,
kasvot synkistyivät,
nuhteihin sai hellä kieli,
silvät kyyneltyivät:
»Vapahtakoon voima Herran
teitä orjuudesta kerran!

Joutuin linnut paikkahansa
viekää! Rukoilkaatte,
että vapauden kansa
aina olla saatte,
eikä häkkilinnun lailla,
orjat lain turvaa vailla».

Tuoksuheinä

Tuoksuheinä tuskin vaan
kukkaseksi huomataan;
niin sen muoto kaino on,
vaatimaton, loistoton.
Usein lähin ruohonen

nuokkuu vaan sen tuoksullen,
muut ei tunne, tiedäkkään.
Kukkaseuraan loistavaan
tuoksua sen kaivataan,
mutta harvoin löydetään.
Useammin löytää sen
Halpa paimentyttönen.

Kevätvirrat

Soista, järvistä
jää on lähtennä,
vesi vuorilta
vierii virtoina,
salon sydämet
taas on lämpöiset.

Nuoret virrat, te
minne riennätte?
Mit' on kiirettä?
Päiv' on pilvessä,
sumu peittää maan,
miss' on taivaskaan?

Sydän taivaan on
tyly, tunnoton.
Vallat korkeat
lain rikkovat.
Nuoret virrat, te
minne riennätte?

Virrat vastaa: me
tiemme tiedämme.
Yksi aatos on
meillä verraton:
Elää tahdomme,
siksi riennämme!

Elää omasta
Suomen voimasta,
kivet käännämme,
pyörät väännämme,
luomme kukkia,
kevättöivoja.

Luomme vainiot
maassa mainiot;
kevätsydämen
voiman lämpöisen
maalle annamme —
siinä uhrimme.

Aikain menneitten
päivä paisteinen
meidät vapahti,
työhön valmisti.
Meidän rinnassa
aik' on tuleva.

Nuorta vertä me
täynnä hyrskymme,
nuorta voimaa me

tuomme Suomelle.
Matka kirkastaa,
liitto vahvistaa.

Suuren, mahtavan
virran hohhtavan
luoda tahdomme
Suomen rannoille
lämmön tuojaksi,
suven suojaksi.

Meiss' on valkeutta,
vaikk'ei taivaalla;
meiss' on oikeutta,
vaikk'ei korkeilla: —
Kevätvalkeus,
elämänoikeus.

Ne ne voittavat
väet valtavat,
ne ne uudestaan
luovat valonmaan.
Kevätvirtoja
voitte uskoa.

Sveitsi, Vevey 30/4 99.

Poikana

Kerran poikana
vuoren harjulta
katselin koskehen rientoa ankara aaltoin.
Silloin toivoni
vyöryi, virtaili,
miettehet taivohon, pilviä ohaten, lensi.
Vuoren korkeus,
virran vilppaus
kilvass' ei kyllin kestää voinut.

Läksin laaksohon,
kosken kaltohon,
kukkia, Vellamon hopeahelmiä, katsoin.
Nautin tuoksua,
lintuin laulua,
maistelin marjoja, suutelin ruusuja rannan.
Näin sai untumaan
luonto helmassaan —
vaan jopa kutsuva kaikui soitto.

Käki vietellen
sai mun vuorellen,
siellä mä kuuntelin kukkua, pauhua kosken.
Päivät riemuiten
vietin laulellen,
muistelin laaksoa, ihmehin huokuja honkain.
Aika riensi vaan,
riensi rientoaan —
viel' en ole entänyt toivoin maata.

Kolme lintua

On viljapellolla kuhilaat
ja varpuset kuhiloissa,
mut yllä laulavi leivonen
ihannemaailmoissa.

Sen siipi pyrkivi aurinkoon
ja sydämiin sulo kieli,
ja aavistuksiin kaukaisiin
sen kuullen puhkevi mieli.

Mut pääsky laulavi lapsilleen:
»Pois hurjankorkea lento!
Ken viihtyy laulaen pesällään,
ei väsy eik' ole vento.»

Niin ruokavirsihin varpu jäi
ja pääskynen pesähuoleen,
mut leivo pyrkivi yhtenään
valohon, taivahan puoleen.

Nuori luistaja

(18¹²/₁₁79.)

On kirkas, liukas luistinjää.
On nuorten raitis riemu tää!
Jää kannattaa.
Siis luikukaa!
Mies uljain ensin ennättää!

Jää läikkyy, väikkyy, ruskailee,
jää vongahtaa ja tuskailee,
kun pelvotta
sen kannella
nuor', uljas parvi kilpailee.

Kaks innon poikaa kiitämään
nyt lähtee saareen siintävään:
Yks jälkeen jää,
yks ennättää —
»Kas, taivas välkkyy alta jään!»

Jää viekas virtapaikalla
on tyynenkirkas, loistoisa.
Ken aavistaa,
ett' ennustaa
sen taivasloiste kuoloa?

Vaan nuoren posket ruskottaa
ja silmät riemuin hehkuaa.

Ken aavistaa
voi kuolemaa,
kun rinta toivost' aaltoaa?

Ja nuorukaisen silmissä
on saari kaunis, siintävä.
Jää ruskailee,
jää tuskailee —
vaan virran jää on pettävä . . .

Jää petti taivasloistollaan.
On rannall' itku, parku vaan.
Oi, lohtukaa!
Ei surra saa!
Jään all' on taivas loistossaan.

Aamutoitotus

Tutu tuu, jo päivä koittaa,
tutu tuu, jo paimen soittaa
laitumelle laumojaan:
laajan laakson ruohomaan,
virran vieremille,
miss' on paimenille
kukkakumpu, marjamaa,
missä lauma rauhan saa
rehoittaa.
Ahdas laidun, lauma nälkäinen

syy on paimenten. —
Tutu tuu, jo kellot kaikuu,
tutu tuu, jo torvet raikuu:
riemu aamun, rauha illallen.

Huhuilu

Täällä koira karjoineen,
täällä karja kelloineen,
hui, huhu huu!
Täällä nurmi ruohokas,
aho, mäki marjakas,
hui, huhu huu,
korpi kajahuu!

Salot suuret salini,
mätäs pieni pöytäni,
hui, huhu huu!
Eväskontti aittani,
lähde kaljakannuni,
hui, huhu huu,
korpi kajahuu!

Tyynet lehdot leikkini,
linnut soittoseurani,
hui, huhu huu!
Joutohetket juhiani,

Luojan luonto pappini,
hui, huhu huu,
korpi kajahuu!

Paimen lähteellä

Niin on paimenen elämä,
kuin on lähtehen lirinä
läikkyväisen lehdikossa:
Kuuset sulle kunniaksi,
rannan kukkaset ratoksi
rengastavat reunojasi,
hongat huolias puhuvi,
koko metsä murheitasi;
lehtolintujen lirinä
tunnot syämesi sanovi;
kuun kuvat ja päivän paiston
kalvosi kimaltelevi;
tähdet tuikkavan tulensa
yö-sydännä sylkyttävi
pintasi pimentehelle.
Lemmeksi sinulle luonto,
ihmisist' ilo vähempi:
Jos ken juo heleän helmen
silmäsi sirottamasta,
kasvonsa ken kaunistavi
pohjasi pusertamasta,
niin jo matkalleen menevi,
sun uralle unhottavi.

Niin on lähtehen lirinä,
kuin on paimenen elämä:
Lemmeksi sinulle luonto,
ihmisist' ilo vähempi.

Tuo iloa!

Leivosen laihin
taivahilta,
mieleni, maihin
tuo iloja!
Sielt' ilo kannan
kuin mesi tuo,
muille sit' anna,
itsekin juo.
Tuo ilo sieltä
murheellisiin,
luo kevätmieltä
maan asujiin!
Niin joka rinta
lempää soi,
maa ihaninta
kukkia voi.

1883.

Kuun sammuttajat

Kiiruusti apuhun kaikki jo!
Miss' ovat kiulut ja ammehet,
ves'-ruiskut, rattahat, hevoset?
Tuoll' yltyy valkean vahinko,
sen leimu väikkyvi kauhuna:
kohoaa, näettekös, pilvihin
hivuksin liekki nyt punaisin,
kuin orhin kaulakin kaareva!

Näin talost' äkkiä tuoksahti
nyt väki valkean vaarahan,
ja vuoren taakse se kiiruhti,
sielt' uskoi tult' ylös kuohuvan.
Syys-illan riensivät hämärää,
jop' aukas huutoihin hätä suun;
vaan silmät vuorella selviää,
kun nähdä saavat he hellän — kuun.

Kaksi kosijaa

Perhonen ja mehiläinen kosimahan lähti,
molemmilla mielessänsä loisti lemmen tähti;
tuuli heitä johti
kukkanientä kohti.

Perho viihtyi niittyvillan hienohelman luokse,
mehiläistä miellytteli apilahan tuokse.
Kumpainenkin sai sen
kullan omanlaisen.

Häitä kevät vietettiin; kesä elon jatkaa.
Mutta perho puolisonsa kanssa mielti matkaa:
Tuuli sai ne viedä,
minne — emme tiedä.

Mehiläinen mesihuulin puolisoins' eli,
kotinurmen kaunisteeksi, toimi, tuoksueli,
kunnes syksy elon
päätti, antoi levon.

Paimenten kesä

On kevät. Paimentorvi soi
ja kaikuu karjan kellot.
Jo nurmen nukka vihannoi,
vihoittaa viljapellet.
Purosen partailla vilppahan
puut puhkeaapi jo lehteen.
ja paimentyttö hän kirkkahan
taas istuu laidalla lähteen.

Ja tuores kevätvesa on
purosen luona poika;

on raitis hän ja huoleton
kuin toivon, riemun aika.
On puhdas lähde se tyttönen
ja poika kuin kevätuuli,
ei heitä hallan ja myrskyjen
viel' ole koskenut huuli.

Heill' elämä on aavistus
kuin toivon aamurusko:
on haaveksiva rukous,
on murtumaton usko.
Min kevät kätkevi kohdussaan,
sen kesä kukkina kantaa;
ja syys kun joutuvi, tultuaan
se lahjat runsahat antaa.

*

Sai toiste nurmi kukkihin,
heräsi tunnot nuorten,
puroset niinkuin ilmihin
rinnoista puhkee vuorten;
niin sammalmättähäll' istahtaa
luo tytön poika nyt tohti. —
Vaan luudat, siivilät singoittaa
tuo tyttö poikasta kohti!

Ei poika suutu — poimi vaan
ropeisen mansikoita:
Nyt tyttö ylväs nauramaan
ja huolinut ei noita!

Vaan sitten suolla kun luutineen
hän karjan jälkiä astui —
jo vaipui multahan, lietteeseen,
ja tyttö parka nyt kastui!

Poik' avuks ehti, ryntäillään
kummulle tytön kantoi:
Nyt kiitokset jo mielissään
»marjoista» tyttö antoi.
Ja sammalmättähäll' istua
luo tytön poika nyt tohti;
nyt silmät säihkyivät riemua,
nyt posket ruusuja hohti.

*

On kesä. Kummut kukkivat,
aholla marjat hohtaa,
ja paimenlapset iloisat
nyt usein toistaan kohtaa.
He marjat kukkihin vaihtavat
ja missä kulkevat, siellä
jo vuortenrinnatkin huokuvat
ja laaksot on ilomiellä.

On päivä kuuma, helteinen
ja harvoin käki kukkuu;
niin paimentyttö kukkien
keskelle väsyi — nukkuu.
Kuin metsäruusujen haltijaa
nyt kesän hengetär suojaa,

on tyyni rauha, on pyhä maa
ja luonto kiittävi Luojaa.

Katveesta paimenpoika vaan
tuon näkee suloisuuden;
on hiljaa, tuskin huokuikaan —
hän havahtaa vois muuten!
Vaan silloin kellot soi karjojen,
jotk' eellä paarmojen kiili: —
heräsi tyttö ja — poikanen
nyt taakse pensahan piili!

*

Vaan kevät, kesä lyhyinen
kuin siivin ohi kulkee.
Syys saapuu, suru paimenten
ja riemun laaksot sulkee.
Jo laumast' on susi kaatanut
parasta hiehoa kaksi:
Nyt paimentyttö on muuttunut,
on käynyt murheisemmaksi.

Vaan paimenpoika lohduttaa:
»Kas pellon kuhilaita! —
Ne hiehoja taas kasvattaa! —
Ja muista niittymaita.
Suo syksyn tulla! ja talvi tuo
paimenten juhlihan joulun,
talv'-illat raittihin riemun suo,
kun viulu soi kera laulun».

Niin kesä vierii paimenten
ja muistot hellät painaa;
yks etsii toista kaivaten,
yhdessä oisvat aina.
Kun sitten näin kesät vuorottain
on mennyt, toisia tullut,
niin poika, tyttönen rinnakkain
on vihkityynyllä ollut.

Miksi laulan

En tiedä miksi laulaa lintunen,
ja miksi jyrääpi ukkonen,
vaan itse tiedän siksi laulavani,
kun sävelehet soivat rinnassani!

— Jo tiedän miksi laulaa lintuset:
kun heissäkin soi kevättoivehet,
ja ukonjyrinässä vuorostansa
taas luonto purkaa sydäntuskiansa.

Niin mielessäni vaihtuu tuntehet,
kuin taivaan pilvet, meren aaltoset,
ne säveliä luovat rintahani:
ja siksi juuri tiedän laulavani.

Murhelintu

Kottarainen, se murhelintu,
jota harvasti mainitaan,
oli oppinut elämältä
Pienen, pienosen laulun vaan.

Kottarainen, se tumma lintu,
lauoi pienosen säveleen;
minkä laului, sen totta laului,
se koski kuulijan sydämeen.

1899.

Pöllön viisaus

Tarhapöllöllän kun kerrottiin,
että hänen sukulaisensa,
uljas kotka, läsnä taivasta
asustaapi hongan latvassa —
riemust' innostui hän pyörreksiin.

Virkosi. Nyt jahtihaukan luo,
vanhan hoviherran, kiiruhti,
häntä pyysi, oikein rukoili:
Haasta, serkku, että herrasi
mulle armon edessänsä suo!

Loistaessa tähtituohusten
valta-istuimen luo saavuttiin.
Kotka mieltyi pöllön palaviin
silmiin, vaikka hullunkurisiin,
ennushenkeä niist' arvaten.

Pöllö lintuin valtiossa niin
nostettiin profeetan kunniaan.
Öisin onnistui hän virassaan:
Pelkoa ja vavistusta vaan
levitti hän lintuin sydämiin.

Yöllä uskottiin, kun peljättiin.
Aamu totta virkki valollaan:
Avosilmin neuvoi liikkumaan,
valoa ja taivast' uskomaan.
Pöllön viisautta naurettiin.

Häpeissänsä pöllö sittemmin
pimeässä vaan nyt vaikuttaa. —
Päiväst' ennustaa hän kuolemaa. —
Vaan nyt käki, rastas, leivo saa
lauuin täyttää lintuin tempelin.

(7/1 80).

Onneton nenä

Eli muinoin morsian,
joka kantoi maailman
kaunihinta nenää.
Siitä kääntyi sulhojen
pää ja sydän pyörällen.
Onnetonta nenää!

Vaan se neiti kukkasiin
mieltyi kaikenlaatuisiin,
vei ne lähes nenää.
Ken ois voinut ymmärtää,
että kukka myrkyttää?
Onnetonta nenää!

Kukan kupu aueten
päästi myrkkyhyönteisen,
joka pisti nenää:
Tuhansien sydänten
polte nousi nokallen.
Onnetonta nenää!

Kylä itkee säälien
tähden nenän kaunoisen,
jok' ei loista enää.
Mutta onhan tervehet
sulhoin päät ja sydämet.
Onnetonta nenää!

Kalastaja

Asusti poika saarella,
lähellä kirkkonientä.
Kalahan lähti illoilla,
vaan kiiskin päät' ei pientä
tuo aamulla hän kotihin —
iloisna saapuu kuitenkin.

»On poika pahan noituma»,
kotona kuiskaa väki,
»toi kaloja, toi lintuja
hän ennen kyllältäki.
Nyt, vaikk' yön halk' on kalassa,
on aamuin tyhjä kontissa».

Vaan lintu kirkkoniemessä
soreesti laulaa illoin.
Unohtuu verkot mielestä
kalastajalta silloin:
Hän öiksi viihtyy linnun luo
kaloja siks ei aamuin tuo.

Se lintu tarttui pyydykseen,
kaloja kallihimpi,
kun saaren sulhon venheeseen
istahti niemen impi:
Nyt saarenväki ihmeissään
ei noidanjuonta syytäkkään.

Rannalta saaren vastakin
kalahan venhe lähti;
se lähti illoin, kuitenkin
kotihin yöksi ehti, —
vaan saalista toi enemmän
kuin sulhon' olless' isännän.

Karhun saarto

Ryöstösaalist' usein rauhassa
kun par'aikaa nautitaan,
mehu mieless' on ja huulilla,
rangaistust' ei aavistetakaan, —
silloin saapuu nuolet kostajan,
päättää päivät, matkat maailman,
tilin vaatii ankaran.

Niinpä osmon, korven herran,
kohtas kosto kerran,
saalistaan kun aamusella
räihävuoren kupehella
ahmi parhaillaan.
Silloin saapui parvi nuorten,
sulki tiet ja polvut vuorten
jahtiverkoillaan.

Joukko uljas ties:
niinkuin yksi mies

Kuulat laskettava on —
petohon.

Vaan ken käskyn ankarimman
sai, ja toivon suloisimman
tallentaa, ja kellä tahdon ponsi
luja on, ei mielenhaave onsi, —
valmis on hän mielellänsä
täyttämähän tehtävänsä,
säästämättä henkeänsä.
Semmoinen
nuor' on joukoss' sulhanen.

»Kättä neidon enkö voittais,
kun sen miehen työllä saa?
Nuorukaisna enkö koittais
vanhain toivot vahvistaa?
Mik' on miesten työksi luotu,
lie se mun myös tehdä suotu!»
Näinpä sulho rohkeasti.
Silloin joukko vakavasti
tähtäsi —
paukahti!
Huuto hurja raikui,
vuoren rinta kaikui!

Vaan nyt nousi kämmenilleen
korven herra kauhea;
ennustaen vainoojilleen
kuolemaa ja kosta. —
Päälle karkaskin
kaksin kämmenin,

irvihampahin,
karjunalla
hirmuisalla!

Pyssyn ponsi, kirveslapa,
minkä kukin löytää!
Paeta ei ole tapa,
päälle parvi töytää.
Ensi miesnä ken on siellä,
jonk' on peto melkein niellä? —
Hän, tuo nuorin,
pulskin, suorin,
sulho parven parhain!
Hämpä viskaa
lailla huiman
pedon niskaan
iskun tuiman —
mutta sortuu varhain
maahan alle kämmenten,
raivoisten.

Avuks ehtii toiset.
Silloin sinkuu iskut julmat,
lyönnit rajunmoiset
puhkoo pedon otsakulmat,
verihinsä sulloo, sortaa,
maahan murtaa
urhokkaan
korven kuulun valtiaan.

Miks ei kuulu riemun raiku,
miks ei kaiku

kajahtelevuoresta?
Voittoparv' on synkkä aivan,
lailla taivaan,
jok' on pilvivaipassa.
Siit' on päivä pilvessänsä
poikaparvi murheissaan:
urhon alku, ystävänsä,
tainnoksiss' on haavoistaan.

Vaan ei hädäst' auta voivotus, —
työstä, toimesta on lohdutus.

Kotihin nyt vaan on tie.
Heinäreki, valjahat
niityll' on. Siell' uljahat
ruunat syö; — kas niistä pari
reippahasti kyllä vie
saalihit ja sairahat,
vaikk' ois tie kuin hiekkakari. —
Elävän ja kuolevaisen,
vanhuksen ja nuorukaisen
koti, armas koti saa
rauhoittoa.

Paimenet tulilla

Kaikki leikkihin nyt!
Nautinto on karjan työ,

kuin liekki tuo
roviolta rangat syö
ja ilmaa juo.
Kaikki leikkihin nyt!
Yhtykäämme rinkihin,
kädet käsihin:
Riemu leikin liekki on,
jossa murheet kortuu,
leikki karsas, riemuton
kylmenee ja sortuu.
Laulumme
leikille
on kuin tuuli liekille.

Leikkivät lehdotkin,
laulavat linnutkin
lehdikoissa;
niinpä me
laulain leikimme
nurmen kukastoissa. —
No, no, no!
Nyt loppukohon jo!
Leikki niinkuin laulukin
lyhyest' on kaunihin. —

Miss' on torvet,
virkasarvet?
Niihin kynnet, sormet!
Kukin soittamaan,
posket palkehina liehtomaan,
että metsä raikaa!
Nytp' on meill' oikein aikaa.

Koko soitto-sarja
juur' ammoo kuin karja;
toiset pärrittää ja tärrittää,
niinkuin ratas tiellä tärjää;
toisten torvi voimakas
raikuu raivokkaasti,
kuulee korven kuningas
louhilinnaans' asti.
Ei tästä säiky maailma —
pedot säikähtyy,
ei mielly ihmiskuuntelja —
karjat mielistyy.

Vaan hengästyyhän orhitkin,
uupuu härjät ammomasta,
niin miks'ei heikko paimenkin
torveansa soittamasta.
Hoho, hoho hoi!
Koira haukkuu, karjan kellot soi.

Laulu hevospaimenista

Annas kuulla kertomusta
poikaparven keskeltä,
kuinka ennen hevospaimen
eli syys-yön metsässä:
Kuinka alla kuusien
luona niittylähtehen,
havumajan edustalla

roihui liekki korkealla,
yötä mustaa valaisten.

Kuinka koivukannon päähän
tulinuijaa jyskittiin,
taikka paimentorven rai'ull'
ilmanranta halkaistiin:
Metsät, vuoret vastasi,
sudet, karhut pakeni.
Kellot vaan soi hevoskarjan,
hirnu kuului liinaharjan —
paimentaan se muisteli.

Satuja jos kerrottiin,
peljätty ei peikkoja;
painittiin jos toisinansa,
aina oltiin veikkoja.
Nukkua jos tohti ken,
jalat ilmaan nousi sen,
vettä kylmää satoi päähän. —
Ken nyt, jos ei käynyt jäähän,
taas ei tuost' ois virkkuinen?

Valvoa ja hoitaa tulta
tääll' on virka paimenten;
huuto, pauke, torven raiku,
niissä pelko petojen.
Niin he lauman säilyttää,
vaikk' on yö ja myrskysää,
kunnes kultaotsa aamu
koittaa — poistuu yö kuin haamu,
rauha maille leviää.

Paimenten talvilaulu

On kesä mennyt paimenten,
ja kuihtui kesän kukka;
syys ohitse on myrskyinen,
pois metsän keltatukka.

Ne mennehet,
vaan paimenet
on talven pakkasissa
viel' iloiset,
kuin tähtyet
tuoll' ylätaivosissa.

Vaan kukkalaaksot muistoinen
ei heitä paimenlasta:

Ne piilee paimensydämeen
viluhun kuolemasta.

Viel' lauluja
kuin niitulla
saat kuulla paimenelta!

On ruusuja
sen poskilla,
ei poistu pakkaselta.

Nyt paimen metsäst' ajelee
vaan havuja ja multaa,
ja mieli täynnä hehkuilee
vaan hunajaa ja kultaa!

Hän muistelee,
kuink' kutelee
nyt tyttö kangastansa,

tai neulonee
ja kehräilee
hän äitimummon kanssa.

Ja hän, jok' kutoo palttinaa,
hän ketä aattelempi?
Hän muistaa mullan-ajajaa,
hänestä laulelempi.
Oi, poikanen
jos tyttösen
kädestä paidan saisi —
ois lämpöinen!
Vaan noin nyt ken
toivottaa uskaltaisi!

Saas jouluaamun joutua,
voi hauskaa, riemullista!
Kun tervasyhtyin loistossa
on kylät juhlallisna.
Ja kilvassa
kun kelloissa
kirkolle varsat juoksee! —
On tullunna
nyt valoa
maan paimenlasten luokse.

On Hiivanuutti, Laskiain
kaks suurta talven juhlaa.
Oi, niistä kieli laula vain,
et turhan päiten tuhlaa!
Kun illoilla
soi raitilla

tuhatta kellokaulaa!
Kun varsat vaan
on vaahdossaan
ja nuorikansa laulaa!

Mont' talven jouto-illoista
kuluupi leikkilöissä,
ja monta tanssin tahtia
on soinut tähti-öissä.
Ei murheitaan
suo kaikumaan
tää raitis paimen-elo.
On talvi vaan
kuin tarinaan
puettu kesän sulo.

*

Syys-illall' istuessa noin
soi viulu, laulut luisti:
Ken miehentöitä, vaaroja
yön hekkumassa muisti?
Vaan kopse kuuluu ulkona,
ov' aukenee ja — ovesta
sisälle vanhus keikahtaa,
muut' yllä ei kuin paita;
hän säärin seisoo paljain
ja katsoo »kuink' on laita».

Pään harmajan ken nosti noin
yövuotehelta varhain,
kun kukko viel' ei laulanut,

tuo aamun virkku parhain? —
No, eihän koske kukkohon,
min soitto, laulu tehnyt on. —
Hän vakavaan kun silmäilee,
ujoina seisoo naiset
ja vaiti miehet tuijottaa —
niin kaikk' on kummanlaiset.

»Kun elin nuorna», — ukko näin
nyt laukes lausumahan, —
»ei tyttö kättäns' antanut,
en mennyt ottamahan —
ma kunnes töissä olin mies,
niin että muut, kuin tyttö, ties
mun urhoseuraan kelpaavan, —
nyt tyttäreni tässä
on valmis kätens' antamaan,
vaikk' ken ois pyytämässä!»

Tuo soimaus kuin käsky soi
ja kaivoi nuorten mieltä.
Asehet nousi olallen,
ei kuultu äänt', ei kieltä.
Kätellen jäivät tyttöset. —
Marilta vierä kyönelet. —
Kuin päivä ukkospilvehen
niin riemu peittyi yöhön.
Viel' lähtöviulu vingahti —
ja sulhot riensi työhön.

Iltalaulu

Ukon ilmaa, sadetta,
tyyntä, päivän paistetta —
ken niit' aamull' aatteli!
Vaan kun päivä mennyt on,
kaikki johtuu muistohon,
ilta kaikki muistavi.

Päivän silmä sammuva
luopi iltaruskonsa
vainioille, metsillen.
Väsyttää jos paimenta,
vielä soittaa torvea
hyvästiksi saloillen.

Kylä viljavainion
keskelt' aukee; laaksohon
rauhaisaan se viettelee.
Sauhut kohden taivasta
nousee ilta-uhrina,
laakson virta vilisee.

Kylän lapset laulaen
rientävät luo paimenen:
»Missä metsän tuomiset?»
Karja ammoo, kellot soi:
päivän voiton ilta toi,
kylän lapset riemuiset.

Sinne lauma kylläinen
edellä käy paimenen.
Heltehestä väsyneet
siellä virvoitusta saa.
Paiment' innoll' odottaa
siellä kasvot kaivanneet.

Petoin kanssa kamppailla,
myrskyss' olla, ukkosta
kokea jos päivän saa,
kunhan illan tultua
löytyy koti rauhaisa —
taistella se kannattaa.

Kun voisin

Ylhäinen metsästäjä
näin lauloi kulkeissaan:
»Oi teitä laakson lehdot
kanervat kangasmaan,
puut pienet, puolan varret
ja korven mökkinen!
Teilt' ei vie myrskyt rauhaa,
ei tuiske tuulien;
teill' aina katse kirkas
otsalla loistelee,
luonanne perhot pyörii
ja linnut laulelee.
Niin tyyness' aina oisin,
kun voisin».

Vaan köyhä mieron poika
tien varrell' lauloi näin:
»Te hongat uljaslatvat
taivaasen käytte päin;
palatsit teistä paisuu
valoisat aina vaan —
Mit' on nuo laakson lehvät
pimeessä piilossaan!
Te tuulten juhlavirttä
synnyitte laulamaan,
saleina loistollisna
soitollen kaikumaan. —
Niin ylhäinen ain' oisin,
kun voisin».

Vaan paimen huiluhuuli
polulla soitti noin:
»Kuin raitis kevätuuli,
vapaana laulaa voin:
Kun kuuset huokaa, silloin
hartaammin laulelen,
ja myrskyll' entis-aikain
murheita muistelen.
Ja kosken pauhu kertoo
kuink' ennen taisteltiin,
vaan laakso tuolla kutsuu
iloihin nykyisiin.
Tällaisna aina oisin,
kun voisin.

Kas täällä lintu laulaa
ilonsa, huolensa,

ja kukka armas kuiskaa
suloimmat toivonsa.
Mä rinnassani tunnen
purojen helkkehen,
ja aamukaste kirkas
mik' on, sen tuntenen:
On paimentytön silmä,
jok' etsii kukkia
laaksossa — poika poimii
aholla marjoja. —
Tällaisna aina oisin,
kun voisin».

Uninen

Kuuluu kellot, kalkkanat.
Ulkon' orhit kuopivat,
talohon käy kosijoita:
Tyttö, säpsähtäen noita,
heräjääpi aitastaan
ylkävierait' ottamaan:
Silmäns' unen sikkarassa,
korvans unen kokkarassa,
Päänsä turrin tarrillaan,
suunsa mirrin marrillaan:
Kosijotpa peljästyvät,
ovest' ulos peräyvät,
ratsuin kellot helkähtää: —
tyttö parka yksin jää.

Eri tuloksia

Jos ma sirkkana sirisen:
kuuntelevi kukkatarha.
Soittelenko sirkkusena:
lehdet puissa leikitsevi.
Pensaskerttuna pajatan:
paimen seisovi polulle.
Laulelenko leivon lailla:
kyntömieskin kuuntelevi.
Satakielisinä sanelen:
vaipunutkin virkoavi.
Kukun kuululla käkösen:
kajahtaapi korpimetsä,
neidon rinta riemahtaapi.

Vanha mummo

Kasteli kukkaa vanha mummo,
kukkaa ikkunalla.
»Missä on tyttösi, vanha mummo?»
— »Kaukana maailmalla.»

»Tiedätkö millä hän kulkee tiellä,
vaivainen mummo kulta?» —
»Tiedä en, — maailma taisi niellä,
taikka jo peittää multa:

Kastelen kukkaa, armastani,
muistelen tyttölasta;
tuskinpa jälleen puhdastani
löytänen maailmasta.»

Wien, 1884.

Turvaton äiti

Jo kahdeksankymment' on eukko,
on laiha ja ryppyinen;
hän mökkinsä kanssa maahan
on vaipunut syvällen.

Hän vieraan villoja kehrää
ja kannikan kuivan syö,
pää illoilla puulle painuu,
on turvaton, kolkko yö.

»Hyv' iltaa, vanhus!» — »Hyv' iltaa!» —
»No, miss' ovat nuoremmat?» —
»On mieheni kuollut; lapset
ne naivat ja poistuivat.» —

»Tyly taisitkin olla heille,
et antanut oppia kai?» —
»En. Koulua tääll' ei ollut.
Mut rintaa lapseni sai.

Lukutaitoa myöskin neuvoin
tämän rukkini rinnalla.
Kotiantimet ammoin loppui,
oli jatkona maailma.

Niin vieraantuivat jo varhain
pois lapseni äidistään,
työt' etsivät maailmasta,
minut jättivät yksinään.» —

»Mut äitiä mahtavat muistaa
ja auttavat lahjoillaan? —
»Kai muistavat, mutt' on lapset
taas heilläkin vuorostaan.

Ja pieni on raatajan palkka!»! —
Hän huokasi painavaan.
Kysyjään ei kääntänyt silmää.
Rukin pyörä jäi seisomaan.

²⁷/₂ 96.

Taivaskuvat

Saimaalla souti poikanen
kanss' immen iltasilla.
Kuvastui iltatähtönen
sen rannan matalilla.

Vaan sorsasiskot uidessaan
sen kuvan sotki kerrassaan.

Niin suistui venhe salmellen,
syvälle seljäteelle;
taas taivas, iltatähtönen
lask' illan tyynen veelle:
Ui nytkin sorsat sotkuineen,
vaan kuva selkis uudelleen.

On täynnä taivaskuvia
ihana Saimaan ranta.
Useesti venhe aalloilla
pyhimmät tunteet kantaa.
Niit' ehkä melske häiritsee,
Mut uudelleen ne selkenee.

Kuustoistavuotiaan laulu

Mieltäni mun, miekkoisen, ei murhepilvet paina,
täytin vuotta kuusitoista viime helluntaina.

Siit' on asti mieleni kuin hunajaa ja mettä,
tunnen toivot rinnassani, vaan en kynelettä.

Tuntisin jos kaipausta, siit' ei hiiskausta!
eihän aika-ihminen voi päästää valitusta.

Nouse riemu rinnassani, kaisu korkealle!
Kylvä onnen-omenoita tälle maailmalle!

Auki tiesi, maailma, ja anna työtä, aika!
Toimitan kuin tohtori ja parannan kuin taika.

Kauas hehkuu mieleni ja kunniani palaa,
liekö tässä Suomessamme tarpeheksi alaa?

Voinhan alkukaunisteeksi kotimaassa koittaa,
kansalleni seppeleitä solmita ja voittaa.

18⁶/₇83.

Nuorten liitto

Nuori voima, vartioitu, ahdistettu, teljetty,
on kuin vankka virta, sulkuin, patoin kautta
kytketty:
Sulut särkee, puomit puhkoo, valloillensa vaap-
sahtaa,
rannat rikkoo, partaat purkaa, auki tiensä am-
puaa.

Kyläss' asui nuori voima, luonnon mahti valtava,
elämää se uhkui nuorta, noussut vanhan pol-
velta.

Toimintaa sen veri toivoi, liikettä ja toimintaa,
mutta ontot ruhkariennot sille tyhjän tarjoaa.

Ahdistettu nuori voima kasvaa, paisuu par-
tailleen,
nuorukaisen käsivarsi kaipaa töitä täyttääkseen:
jalotöitä, sankartöitä, mutta — mik' on jaloa?
Kun sen tietäis! — mieli kaipaa selvää päivän
valoa.

Mutta kieltoja vain kuulee, vapaat väylät sul-
jetaan. —

Nuori väki hiipii yöhön, tehden pillamuksiaan,
hiipii yöhön, juopi siellä raivotarten myrkkijä,
sitten ihmismaille hyökkää, — mut ei sankar-
töihinsä:

Toinen toistaan raatelepi, veli iskee veljeään.
Miksi? kysytään. Ei vastaa, kun ei tiedä it-
sekkään.

Äidit, siskot, morsiamet sekaan syöksyy itkien.
Vimma viimein sammuu, mutta tannerkin on
hurmeinen.

Joukost' astuu silloin nainen, sydän hehkuu
rinnassa:

»Miksi näitä voimia ei maamme onneks' uhrata?
Onhan suota kylmää kyllin, lämpimäksi luo-
kaa se,
mutta soiset sydämenne — ensin viljelkäätte ne!

Tuoll' on koulu, saumatkaamme siellä liitto
uuden työn,
nuorten liitto, joka perkaa Suomen sydämistä yön.
Etsikäämme itsestämme valon valtasäikehet.
Niitä hoivatenpa meistä roudat lähtee talviset.»

Naisen ääntä juro joukko vaiti, hiljaa kuunteli,
kunnes voitollisin veikko päänsä nosti, lausahti:
»Oikein lausuit, tyttö, meille häpeäks on leikit
näa,
aika oiskin paremmin jo elämäämme ymmärtää!»

»Liittoon, nuoret, liittoon!» — kuului — »toi-
vomme on paremmuus.
Sitä jokainen kun tahtoo, meille koittaa aika
uus!» —
Nuoret liittyivät ja voimat viljelykseen ohjattiin,
sydämien maista lähtein puistot, pellot, rai-
vattiin.

Kukkiakin kasvatettiin, tiede, taide suojan saa,
kaiken kansan nuoret kättä toisillensa tarjoaa.
Lempeämpi henki huokuu, mutta sentään voi-
makas.
Nuoriso, kun itses ohjaat, myöskin ohjaat Suo-
meas.

Pönkitä tai kaada vanhaa, tuntos suunnatkoon
sun työs,
mutta muista, uuden polven uutta luotava on
myös,

utta, jonka arvo vaatii tunnustuksen, huomion,
utta, joka kerran kestää jälkipolven tuomion.

Nouse, nuoren kansan päivä, silmin kostein,
kirkkain,
sydämen ja tiedon silmin, mielin rohkein, val-
vovin:

Valvo hengen oikeutta, vapautta Suomenmaan,
myrsky tulkoon — epätoivo elköön meille mil-
loinkaan!

Tampere, 1/7 97.

Herännyt Suomi

Pois sortajan valta ja ansa
saloilta mun Suomeni maan!
Tult', intoa täynnä on kansa,
pojat valmihit taistelemaan.

Et, Suomeni, nyt unisilmin
saalistasi kaapata suo;
siis voimasi nostaos ilmi,
etukyntehen kuntosi tuo!

Ken ties vihamiehesi uhkaa
sun silmäsi puhkoa pois,
tai työntäis täynnä ne ruhkaa,
hämärään sinut eksyvän sois.

Vaan syys-yön tonttujen kanssa
voit rynnätä taistelohon,
et peljätä voi petokansaa,
kun vaan valo lippunas on.

Jalo kansani ei kitukasvi,
mut voimakas orhi on vaan,
joka kytkyess' innoten puhkaa,
yhä kaivaten valjahiaan.

Siis valjahat orhini ylle
ja kansojen kilpaeluun!
Ei lainatut konkarit tälle
vedä vertoja päivinä kuun.

Niin surraten vaapsiaisparvet
ja paarmat karkavi pois,
ja vastukset ei satasarvet
hätöpäiviä tiellesi tois.

Pala, kansani voimakas henki,
valon leimua Pohjahan luo!
Läpi vuorien vaskisienki
etukyntehen kuntosi tuo!

Isänmaani

Jos minne kuljen, mistä lähdän,
tää maani mulle kallis on,
mut kallis on se vaan sentähden,
sen kansa kun niin armas on.
Sen kansa taas on armas siksi,
se maansa kun tek' kallihiksi
verellään, kärsimyksillään.

Salomme vaikk' ois täynnä kultaa,
hopeita hyrskyis aaltomme;
vaikk' ois meill' loistoa ja valtaa,
vaan konnan töit' ois muistomme,
kansamme kulkis hylkyteitä, —
ah! silloin maamme varjo meitä
kuin musta haamu vainoais.

Vaan nyt ei synkät syyt, ei hallat
meit' isäin haudoilt' eroita,
ei taistelut, eik' ilkevallat
maast' armaimmasta vieroita.
Niin korvet synkät, kallioiset,
kuin laaksot, järvet tuhatmoiset —
kaikk' ovat kalliit, rakkahat.

Takana soitten, kallioissa
sai äidit piilon lapsineen,
kun urhot kaatui taisteloissa
tai voiton toivat armaillen.

Niin korpea kuin vainioita
luut isäin peitti, veri noita
kostutti kallis kaikkia.

Vakaana niinkuin vuoren seinä
kansamme puolsi maatansa;
ei huikennellut niinkuin heinä,
säilytti pyhät tapansa.
Parjatkoot tyhmät, ett' tää kansa
hyljätty, halp' on tavoiltansa —
maan kalliin ostanut se on!

Muun riemun jos ken ryöstäis multa,
maan' armahan kun muistot jäis:
Ne rinnassani voiman tulta
ja innon liekin virittäis.
Oi urhoin kehto, isänmaani!
Suojelkoon Herra armastani,
siunatkoon hautaa urhojen!

Syyslaulu

Niin synkkä, kylm' on päivä,
on syys jo Suomessa.
Kun säilyis toivontuike
sydämen pohjassa!

Pois väistyi laululinnut
jo kauas Suomesta.

Kun säilyis laulunhenki
sydämen pohjassa!

Ei kukka päättään nosta,
se vaipui turpeesen.
Kun nousis raitis mieli,
sydämen kukkanen!

Palaa ne linnut vielä,
kohoo ne kukkaset,
elämä vaan kun valtaa
sydämen syvyydet.

Viel' armas päivä nousee,
valaisten Suomea,
kun säilyy valo ja lämmin
sydämen pohjassa.

Aamusumussa

Päiv' ei pääse paistamahan,
kuu on valtaa vailla,
ihmissilm' ei kauas näytä
aamu-usvan mailla.
Mutta meill' on oiva usko,
että päivä voittaa,
siksi mieli kirkastuupi,
ääni raikas soittaa.

Aamu-usvan mailla
päivä vielä voittaa.

Siksi Suomi taistelee,
siksi teemme työtä,
että valon henkivoimat
viihtyisivät myötä,
että meissä selkiäisi
sumut Suomen maasta,
ettei veljyt veljyttänsä
riistä eikä raasta.
Me kun teemme työtä,
sumut poistuu maasta.

1896.

Maamiehen laulu

Pois nyt Suomen taivahalta
mustat pilven saihot!
Suomen kansan vainioilla
lainehtii jo laihot.

Valistuksen vahva touko
hengen viljaa tuottaa;
voithan, Suomi, nousevahan
nuorisohon luottaa.

Poistu, halla, meidän maasta,
vainiomme säästä,
toivon touot kukkimahan,
kypsymähän päästä!

Herran voima, auta meitä,
nosta korkealle!
Ja kun nostat, anna meidän
paistaa maailmalle!

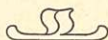
1883.

Valkoruusu

Ruusu valkea, puhdas ruusu,
kosken pienosen partahalla,
kevään varhaisen vieno kukka —
sinua muistelen maailmalla.

Ihmisrinnalle mik' on kallis,
kaiken parhaani sulle soisin.
Mut on kallihin puhdas ruusu —
mitä sulle siis antaa voisin?

1903.

Sisältö

	Sivu
Nyt mä laulan	1
Perheen jouluhartaus	2
Kotoinen sydän	4
Jouluaatto	5
Joulutähti	6
Perholleni	7
Pikku Paavolle	7
Päivänpoika	9
Enkel'-laulu	11
Helmi	12
Helmin lähtö	13
Pikku Ilma	14
Iloitse!	15
Laula, tyttö	17
Pikku tytölle	18
Pettynyt etsijä	19
Murrettu seppeli	20
Nyt hän nukkuu	21
Raajarikkoinen	22
Takkavalkean ääressä	23
Laulu kuusta	25
Pihlaja etelässä	26
Kevätlaulu	27
Kukka ja lintu	28
Perhosen satu	29
Kyyhkyn pojat	31
Tuoksuheinä	32
Kevätvirrat	33
Poikana	36
Kolme lintua	37
Nuori luistaja	38
Aamutoitotus	39
Huhuilu	40

Paimen lähteellä	41
Tuo iloa	42
Kuun sammuttajat	43
Kaksi kosijaa	43
Paimenten kesä	44
Miksi laulan	48
Murhelintu	49
Pöllön viisaus	49
Onneton nenä	51
Kalastaja	52
Karhun saarto	53
Paimenet tulilla	56
Laulu hevospaimenista	58
Paimenten talvilaulu	60
Iltalaulu	64
Kun voisin	65
Uninen	67
Eri tuloksia	68
Vanha mummo	68
Turvaton äiti	69
Taivaskuvat	70
Kuustoistavuotiaan laulu	71
Nuorten liitto	72
Herännyt Suomi	75
Isänmaani	77
Syyslaulu	78
Aamusumussa	79
Maamiehen laulu	80
Valkoruusu	81
